

Muhulane

Nr 3 (377)

Märts 2021 (paastukuu)

Muhu leht

Muhu valla preemiad 2020

Hariduspreemia 2020 laurea-
taat on **Eda Maripuu**.

Kultuuripreemia 2020 lau-
reaat on **Peeter Dudnik**.

Spordipreemia 2020 laurea-
taat on **Suur Muhu Orienteer-
umine**.

Aasta Tegu 2020 laurea-
taat on näitus "Meie argipäeva vidus-
sepidamise aeg" – maailma
suurim Muhu sukkade näitus
ERMis.

**Parim kohalik maksu-
maksja** 2020. aastal oli
Osaühing Pädaste Mõis.

Nominendid vt lk 3.

Foto: Muhu Muuseumi fb

Muhu naine

kui kadakas
visalt paesse pinda
juured aab
seelik erk tuli põletav
roositud sukad
iluga sind kui roosivad
ja tema
käed ei seisa
otsekui loodud liikuma

Irma Järvesalu

Luulekogust "Üheskoos"

ISSN 1736-289X

9771736289007

Nõmmküla valiti maakonna Aasta küla nominendiks 2021

Nõmmküla tegusad naised Reet, Monika, Maie ja Õie käivitasid

kandideerimise mõttega külavane-
ma Andres Tammiku, mille tule-

Saare maakonna Aasta Küla ja nominentide auhinnad.

musena toimus ühel lumisel
veebuarikuu päeval Aasta Küla
maakondliku komisjoni külaskäik
Nõmmkülla. Komisjonis osalesid
Tiiu Aro Saaremaa vallast, Terje Aus
MTÜ Saarte Koostöökogust ja
Reet Viira MTÜ Saaremaa Kodu-
kandist, kaasas ajakirjanik Aare
Laine.

Mikrobuss Saaremaa külalistega
saabus lumesajus uinuvasse

Loe edasi lk 5.

Merejää "pommitamine"

Esmaspäeva, 15. veeb-
ruari keskpäeval tiirutas
Pallasmaa ranna kohal
taas lennuk – Tallinna
Tehnikaülikooli teadlased
jätkasid sügisel alustatud
välitöid oma anduritega.
Lepana lahe jääle visati ligi
paarikümne ülelennu ajal
andurite mudeleid (20
puust mudelit ilma õhu-
pallideta ja 40 puust mu-
delit koos õhupallidega) ja
seejärel 30 andurit õhupal-
lidega. Maa peal jälgis
kolm biorobotika kesku-
se noormeest (Jürgen,
Gert ja Jaan) ja kohalik
publik väikeleenuki toimetusi,
õhust loopis andureid alla 3-
liikmeline lendajaskond.

Pärast lennuki lahkumist asusid
mehed andureid ja puust mudeleid
merelt kokku otsima, seljas pääste-
vestid ja kaelas jäänaasklid. Kõige-
pealt kaardistati ala drooniga
filmides, seejärel pildistati leitud
andureid või mudeleid nende kuk-
kumiskohas koos täpsete koordi-
naatidega.

Uurijad tahtsid kindlaks teha,
kuidas need pisikesed andmekogu-

jad viie kaupa eri kõrgustelt visa-
tuna üksteise suhtes asetsevad,
kuna vette loopides kannab vool
nad kohe mujale.

Merejäl oli lund umbes 10 cm,
otsijad leidsid esmaspäeva õhtuks
üles kõik 30 andurit ja enamuse
mudelitest, leidmata jäi veel 9
mudelit. Järgmisel hommikul enne
lumesadu õnnestus Jaanil leida ka
viimased mudelid, mis olid maan-
dunud kaugema rüürijää alale, kus
oli paari nädala eest veel vaba vett
ja kuhu otsija pidi ettevaatlikult

läheneda suuskadel.

Veel ei tea, mitu andurit katki läks,
kuna väljast olid kõik terved, aga
mõned lõpetasid salvestamise.
Välitöö tulemused selguvad hiljem,
andurite merejää pinna mudelite
tegemine võtab uurijate sõnul aega:
"Tegime kindlaks, et andurid on
leitavad ka jäält ja nad elavad üle
miinuskraadid, samuti leidsime
paremaid viise, kuidas andurite sisu
kaitsta," kirjutas Jaan Muhulasele
tehtud ülevaate täpsustamisel.

Anu Pallas

Lennukilt pildistas Jeffrey Tuhtan / TTÜ.

Maris Saat ja Andri Põrk
perre sündis 25. jaanuaril
tütar **Herta** Põrk.

Mariin Ling-Kivima ja
Herlet Kivima perre sündis
2. veebruaril tütar **Piia**
Kivima.

Kaia ja Priit Saaremäel
perre sündis 20. veebruaril
tütar **Höbe** Saaremäel.

Noor tegija

Noortevaldkonna tegijate
tunnustamist kajastati 12.
veebruari maakonnalehtedes.
Noore tegija tiitli pälvis **Lauri**
Pehlak, kes õpib Muhu Põhi-
kooli 9. klassis. Kui senine noor-
tekeskuse male- ja kaberingi
juhendaja teatas 2020. a suvel
pensionile jäämisest, võttis Lauri
ringi enda vedada. Ta ise on selles
ringis käinud aastaid ja saanud
võistlustelt väarikaid kohti.

COVID-19 vaktsiin

Perearstikeskustes on alates
vebruarist käimas riskirühma
kuuluvate inimeste vaktsi-
neerimine. Piiratud vaktsiini-
koguste tingimustes on võimal-
datud perearstidele vaktsiini
järg-järgult kõrgemas nakkus-
riskis olevate maakondade kau-
pa. Riikliku immunoprofü-
laktika ekspertkomisjoni soovi-
tusel kasutakse 70+ vanuses
inimeste vaktsineerimiseks
Pfizer/BioNTech ja *Moderna*
vaktsiini ning alla 70-aastaste
inimeste vaktsineerimiseks
AstraZeneca COVID-19 vakt-
siini.

COVID-19 vaktsineerimise
eesmärgid on kaitsta riskirühmi,
kellel on suurem tõenäosus
nakatuda või kelle nakatumisel
võib COVID-19 haigus kulgeda
raskemalt, ennetada ja vähendada
COVID-19 põhjustatud haigus-
ning surmajuhumeid, vähendada
koormust tervishoiustele ja
majandusele ning kindlustada
ühiskonnaelu normaalset toi-
mimist. Haigekassa pressiteatest

Vt ka koroonateave.ee

Vallavalitsuse istungitelt

2. veebruar

Tulenevalt lasteaiatöötajate enese-
isolatsiooni nõudest suleti lasteaiad
1.–5. veebruarini, lapsevanemad
vabastati selle perioodi kohatasude
maksust.

Kinnitati väikehanke nr 232190
“Piiri küla Kiku elamu lammu-
tamine” tulemused: tähtjaks esitati
10 pakkumist, mis tunnustati kõik
vastavaks; parimaks pakkujaks OÜ
Eldostar.

Muhu valla maa- ja planeeringu-
nõunikule anti volitused piiriette-
panekute tegemiseks ja piiride koos-
kõlastamiseks (maade tagastamiseks,
erastamiseks, munitsipaliseerimisel ja
riigi omandisse jätmisel), maade
hindamiseks, maaüksuste vormista-
miseks kaardi- ja plaanimaterjali
alusel ning maaüksuste katastrisse
kandmise ja neisse muudatuste
tegemise avalduste allkirjastamiseks.
Määrati sotsiaalhoolekandeline hü-
vitis.

10. veebruar

Anti luba MTÜ-le Loomekoda
projektilaagri “Loomelaager Muhu-
maal 2021” läbiviimiseks Koguva k
Vanatua turismitalus kahes vahetuses
(13.–18. juuni ja 27. juuni – 2. juuli).
Määrati sotsiaalhoolekandeline hü-
vitis.

Otsustati jagada Soonda k Jaagu:
Jaagu ja Päikese (mtm-d).

Kooskõlastati puurkaevude asu-
kohad Linnuse k Uus-Pärna mü-tel.

Väljastati projekteerimistingimused:
- Liiva k Tiigi mü rooveepuhasti
ehitusprojekti koostamiseks,

- Linnuse k Uus-Pärna mü
üksikelamu ehitusprojekti koosta-
miseks.

Väljasti kasutusluba Paenase k Abro
mü elamule.

Kinnitati veeteenuse edasimüügi-
hind 4.46 eurot vallaga üürisuhetes
olevatele era- ja juriidilistele isiku-
tele. Hinda rakendatakse tagasi-
ulatavalt alates 1.1.2021.

Kehtestati hind valla logoga taas-
kasutatavale kaitsemaskile – 8 eurot.
Vaadati läbi volikogu materjalid.
Olukorrast lasteaias andis telefoni
teel ülevaate lasteaija juhataja.

17. veebruar

Alarmsõidukite võõrandamiseks
korraldatud enampakkumisele laekus
4 pakkumist, pakkumuste avamise
juures viibis Muhu Vabatahtlike
Päästekomando esindaja Urmas
Laaneväli. Kinnitati enampakkumise
tulemused.

Korraldatud jäätmeveost vabastati
ajutiselt 5 kinnistut.

Määrati sotsiaalhoolekandeline
hüvitis.

Otsustati jagada:

- Tamse k Põllumaa: Heina, Karja
ja Kadaka (mtm-d); kehtetuks
tunnustati vallavalitsuse 11.11.2020
korraldus nr 280;

- Hellamaa k Männamaa: Männa-
maa ja Kadaka pealse (mtm-d).

Otsustati seada sundvaldused ava-
likes huvides vajaliku tehnovõrgu
talumiskohustuse kehtestamiseks:

- Elering AS kasuks 110 kV pingega
liini ehitamiseks: Linnuse Lõhmus-
salu, Linnuse Jaagu II, Linnuse Tõnu,

Oina k Männiku, Raegma Laurikivi,
Ridasi Vaarna;

- Elektrilevi OÜ kasuks 10 kV
pingega maakaabelliini ehitamiseks:
Nõmmküla Laasu, Nõmmküla Meho
(sh 0,4 kV maakaabelliini ehitami-
seks), Pallasmaa Jalaka, Raugi Kivi-
välja.

Kooskõlastati puuraugu asukoht
maakütte kinnise soojussüsteemi
ehitamiseks Simiste k Niinesalu
kinnistul.

Väljastati projekteerimistingimused
ehitusprojekti koostamiseks:

- Linnuse k Mudrema mü üksik-
elamu,

- Igaküla Kästiku-Põllu rehjelamu.

Keelduti väljastamast projekteeri-
mistingimusi Simiste k Kevade tee 3
mü kehtiva detailplaneeringu lahendu-
suse muutmiseks.

Väljastati ehitusluba Liiva k Hari-
duse mü koolimaja, kultuuri- ja
vabaaja keskuse ning lasteaija ümber-
ehitamiseks (päikeseelektrijaama
rajamine).

Kinnitati Muhu valla 2020. a
tunnustusstipendiumid.

Kinnitati lasteaija ajutine sulgemine
17.–19. veebruaril. Lapsevanemad
vabastati veebruaril kohatasu maks-
misest.

19. veebruar

Kinnitati alarmsõiduki Scania
LS85S 42, registreerimismärgiga
054BHR, võõrandamiseks korral-
datud täiendava pakkumisvooru
tulemused. Korduspakkumised paluti
esitada kahe kõrgeima võrdse paku-
muse teinud osalejal.

Volikogu 18. veebruari istungi päevakorrast

- Muhu valla 2021. a eelarve,
- Muhu Vallavolikogu 22.2.

2020. a määruse nr 46 “Muhu
valla pedagoogide töö tasusta-
mise alused” muutmine,

- Kinnistute koormamine
isikliku kasutusõigusega (Aspli
tee, Linnuse-Nurme tee, Oina
külatee, Lõunaranna sadama-
tee),

- Muhu valla aasta tegu 2020
kinnitamine.

Külaselts Põhjarannik

kutsus huvilisi Nõmmküla
endisse klubimajja tutvuma
Muhu muuseum-manufaktuuri
kuue infotahviga, millel kajastub
piirkonna ajalugu, kirjutas 10.
veebruari Meie Maa. Kadri Tali
nentis seal, et kolhoosiaegset
kohamälu enam väga alles polegi.
Külaselts ootab endiselt pilte ja
lugusid Nõmmküla ajaloo
kohta.

Tunnusta sotsiaalvaldkonda panustajaid!

Eesti Sotsiaaltöö Assotsiatsioon kuulutas välja konkursi parimate sotsiaal-
valdkonda töötajate tunnustamiseks. Tähtaega pikendati **15. märtsini**.

Iga-aastane tunnustamise konkurss on hea võimalus tõsta esile oma
piirkonna, valla või asutuse kõige tublimaid sotsiaalvaldkonda töötajaid ja
valdkonda panustajaid, kes on oma pühendunud tegevusega muutnud
inimeste ja kogukonna elu paremaks. Tänavu korraldatakse konkurss
koostöös Sotsiaalministeeriumi, Eesti Tegevusjuhendajate Liidu, Eesti
Asendusliku Töötajate Liidu, Erihoolekandeteenuste Pakkujate Liidu, Eesti
Sotsiaaltöö Üliõpilaste Seltsi ja Eesti Võlanõustajate Liiduga.

2020. aastal silma paistnud sotsiaalvaldkonnas töötanud või sotsiaal-
valdkonda panustanud inimesi tunnustatakse järgmistes kategooriates: Elutöö
tegija sotsiaalvaldkonnas, Aasta hoolekandetuht, Aasta sotsiaaltöötaja, Aasta
lastekaitsetöötaja, Aasta võlanõustaja (uus), Aasta tegevusjuhendaja, Aasta
tugiisik (uus), Aasta hooldustöötaja, Aasta isiklik abistaja (uus), Aasta
vägivallaennetaja (uus), Aasta noor sotsiaalvaldkonna uustulnuk (uus), Aasta
koostööpartner, Aasta sotsiaaltööd kajastanud ajakirjanik, Aasta
sotsiaalvaldkonda sõber (uus), Aasta ESTA liige.

Kandidaadi esitamiseks tuleb täita vorm ESTA kodulehel, www.eswa.ee/
organisatsioon/sotsiaallala-tootajate-tunnustamine, sealt samast leiab ka
juhendamaterjalid vormi täitmiseks. Taotlused saata **hiljemalt 15. märtsiks**
e-posti aadressile tunnustamine@eswa.ee. Hiljem laekunud taotlusi
vastu ei võeta. Lisainfo telefonil 5343 7323 (Marianne-Elisabeth Agu) ja
meiliaadressil tunnustamine@eswa.ee

Kui tavaliselt on konkursil esitatud inimesi tunnustatud rahvusvahelisel
sotsiaaltöö päeval (sel aastal 16. märtsil), siis tänavu toimub pidulik üritus
hiljem, eeldatavasti mai lõpus (kuupäev on täpsustamisel).

Valitsus kehtestas koroonaviiruse tõrjeks rangemad piirangud. Vt kriis.ee

Küünla- ja kevadkuu Muhu Muuseumis

Kuigi pandeemia ei ole põrmugi taandunud, on Muhu Muuseumis veebruaris lisaks tavapärasele tööle Muhu pärandiga käinud ka külastajaid.

19. veebruaril jäi ära Muhu Põhikooli projektipäev, aga meid külastas 3. klass koos klassijuhatajaga. Rääkisime vastlapäeva kommetest ja mängisime erinevaid muhupäraseid mänge.

20. veebruaril tähistasime Juhan Smuuli 99. sünniaastapäeva. Kogunesime õues monumendi juures, asetaskime lilled ja meenutasime Juhanit. Meelis Mereäär esitas Smuuli luuletused „Kutse“ ja „Hang nagu härg magas akna taga“, sel ajal liitus meiega ka üks grupp, kes oli tulnud tutvuma Koguva külaga. Meelis Mereäär mängis karmoškale mitu pillilugu ja neist viimane, milleks oli „Muhu polka“, pani külastajate jalad kenasti tantsima. Luuletuse „Mälestusi isast“ esitas Juhan Smuuli loominguga austaja Ulvi Kiho.

Juhan Smuulile on pühendatud ka väike virtuaalnäitus „Juhan ja autod“, mille teksti avaldame ka *Muhulases*. Muuseumi kodulehelt www.muhumuuseum.ee või meie Facebooki lehelt saab näha ka muuseumi fotokogus olevaid pilte Juhan Smuuli autodest.

Ettevalmistused Juhan Smuuli 100. sünniaastapäevaks juba käivad. Ühendust on võetud Kirjanike Liiduga, Kuressaare teatriga ja Kirjandusmuuseumiga. Loodame, et siis saame juubelit tähistada juba suurema seltskonnaga ja kontaktsetena.

24. veebruaril sai Muhu valla hariduspreemia Eda Maripuu. Preemia omistati suurepärase Muhu ajaloo ülevaadete eest lehes *Muhulane*.

26. veebruaril käisid muuseumiga tutvumas Muhu Noortekeskuse töötajad.

27. veebruaril külastas muuseumi venekeelne grupp, kes soovis meilt teada saada Muhu vastlakommete kohta. Nii mängisime nendega sigade ajamist, kada mängu, valmistasime nõobist vastlavurre ja lohistasime salvo kelku mööda muru, sest lumi oli kahjuks juba sulanud. Tegevused toimusid õues, et oleks ohutum. Jälgime usinasti riigis kehtivaid reegleid.

Külastajad heitsid kiirpilgu ka Tooma tubadesse.

Märtsikuisse suuri plaane ei tee, sest hetkel puudub teadmine, kui ranged piirangud on meid ees ootamas. Jätkame museaalide digiteerimist ja kirjeldamist, aasta

Juhan Smuul 99.

Meelis Mereäär

põhiteemade uurimist ning ettevalmistusi suveks.

Kuna muuseumi selle aasta teema on seotud Muhust mandrile ja Saaremaale pääsemisega, siis oleme tänulikud, kui need, kellel on Suure ja Väikese väina ületamisega seotud mõni erk mälestus, jagaksid seda meiega. Seda võib teha nii facebooki, e-kirja (eda@muuseum.ee) või telefoni +372 5345 4591 teel.

Muhu Muuseum on avatud T-L kella 10–17.

Tervitustega,

Muhu muuseumi pere

Muhu valla 2020 preemiate nominendid

24. veebruaril tähistati Liiva keskväljakul Eesti Vabariigi 103. aastapäeva ja anti üle valla 2020. a preemiad.

Hariduspreemia nominendid:

Eda Maripuu – suurepärase Muhu ajaloo ülevaadete koostamise eest ajalehes *Muhulane*;

Reine Uspenski – Muhu tutitegu – inimeste innustamise ja juhendamise eest;

Liia Ots – innovaatiline noortekeskuse juht, infoplatvormi “Infohunt” loomises osaleja;

Heli Maisalu – 46-aastase staažiga lasteaikakasvataja;

– kõige pikema staažiga lasteaia kasvataja Muhu ajaloos;

Reet Hobustkoppel – lasteaiale pühendatud elu.

Kultuuripreemia nominendid:

Reeli Kõiv – raamatu “Muhu kunstis, kunst Muhus” eest;

Mart Veltmander – raamatu “Meri kustutab kõik jäljed kaldalt” eest;

Peeter Dudnik – kohalik andekas muusik, tubli muusikasalvestaja;

– Muhu laululoomise traditsiooni elushoidmise eest;

– Muhulaste rõõmustamise eest aastakümnete vältel, koostöö tippmuusikutega;

Muhu Pärandikooli poslori aamise õhtud – Muhu keele elavana hoidmise eest;

Riina Pernau – loomadesse inimliku suhtumise edendamise eest;

Reine Uspenski – Muhu tutitegu – inimeste innustamise ja juhendamise eest;

Irena Tarvis – Muhu keele viimise eest maailmakaardile;

Spordipreemia nominendid:

Hiking Estonia – 4-päevase jalgsimatka korraldamise eest ümber Muhu;

Muhu SUP – Muhu saare jaoks innovaatilise spordiala maaletoomise eest;

Alvar Kaasik – heade tulemuste eest Offroad karikavõistlustel;

Muhu Suur Orienteerumine – populaarse tehnikasporti traditsiooni loomise ja ürituste organi-

seerimise eest;

Hille Vaht – Muhu lasteaialaste liikumisharjumuste edendamise eest.

Aasta Tegu 2020 nominendid:

Muhu tutitegu – vahva ettevõtmine, mis näitas, et koostöö taga peitub jõud;

Muhu valla 30. a juubelipidu;

Festival Ilu Elab;

Liiva pastoraadihoone uus trepp – sobiv ja korralikult teostatud rajatis;

Maailma suurim Muhu sukkade näitus – 159 Muhu sukka Eesti Rahva Muuseumi näitusel;

Võrkaia sadama arendamine;

Muhu Pärandikooli kaugtöö ruumide rajamine – loodud võimalus töötamiseks koroonatingimustes.

Hea ettevõtlusidee 2020. aastal tunnustuse said **Muhu Jäätise wabrik OÜ** – jäätise valmistamine ja **OÜ Neolill** – lillepoe avamine Liiva keskuses.

Vt ka lk 1 preemiate laureaadiid.

Noppeid

Meie Maa pikad intervjuud puudutasid veebruaris ka Muhuga seotud inimesi. 5. veebruari lehes ilmus usutlus maadleja-maadlustreeneri **Tiit Uspenskiga**, kes on juhtinud Muhu spordihalli tööd, 19. veebruari lehest aga sai lugeda vestlust meie piirkonnapolitseiniku **Robert Vahteriga**.

Juhan Smuulist ja tema “Heast meremeeste hoidjast” pajatas Enda Naaber 26. veebruari Nädalalõpu lehes, korrates mõtet rajada Muhumaale mälestusmärk kõigile Muhu mere- ja kalameestele.

Muhu ja Sörve saar on linnugripi kõrge riskiga alad, kirjutas 13. veebruari Saarte Hää. Leitud viirustüvi inimestele ohtu ei kujuta, kuid tekitab majanduslikku kahju. Nakatumisest hoidumiseks tuleb oma kodulinde hoida sisetingimustes. Kui leiate hukkunud veelinde (haned, luiged), hulganisti surnud metslinde või surnud röövlindu (kullid, kotkad) korjuse, siis palutakse sellest teavitada infotelefonil +372 605 4767. Kodulinna surmast teavita veterinaararsti, kellelt saad edasised suunised. Operatiivset teavet linnugripiiga seonduva kohta vt pta.agri.ee

Aasta küla otsingud jõudsid ka Nõmmkülla, kirjutas 13. veebruari Saarte Hää. 11. veebruari Muhu uudistes arvas Irena, et Nõmmküla sünnib aasta küllaks küll, kuna Põhjaranniku külaselts ja MTÜ Seltsielu *oo akan sii elu uiest kõima aama*. Vanu pilti võib ikka pakkuda külaseltsile või Muhu Pärandikoolile või Muhu muuseumile.

Viimati oli Suurel väinal **jäätee** 2011. aastal, kirjutas 6. veebruari Saarte Hää. Mandriga üle jää ühenduse pidamine ei ole transpordiameti hinnangul enam mõttekas.

Püsiühendusest kirjutas 4. veebruari Saarte Hää. Tänavu hangib riik konsultandi, kes koostab püsiühenduse planeeringule lähteülesande ja paneb kokku uuringute nimekirja. 2022–2024 viiakse Suures väinas läbi mitmed uuringud, mis käsitlevad mh püsiühenduse võimalikkust mõju hüljestele, lindudele ja nahkhiirtele. Samal ajavahemikul valmib eskiisprojekt ja tehakse valik silla või tunneli vahel. 2025–2028 jätkatakse valitud püsiühenduse liigi planeeringut ning koostatakse eelprojekt.

MTÜ Maasilinna Selts tegutseb taas ehk KENA KEIK!

Eelmisel aastal pakkusid seltsi liikmed vabatahtlikele võimalust Maasi linnuse suvetegevustes kaasa lüüa. Kunagise uhke ordu-linnuse hiilguse taastamine, turistide tõmbenumbrina kaardile tagasi toomine kui ka kohalikule rahvale kontserdi ja teatrietenduste korraldamine on seltsi üks eesmärke.

Selleks, et ühistegevus suurema hoo sisse saaks ja koondaks linnuse ümber rohkem aktiivseid inimesi, oli vaja järgmist atraktiivset projekti, mis tekitaks ühtlasi laimat huvi. Nagu näiteks (muusikaline) vabaõhuetendus.

Valik langes Juhan Smuuli 1957. aastal kirjutatud "Muhulaste imelikud seiklused Tallinnas juubelilaulupeol" põhjal loodud muusikalile. Idee autoriks Silvi Teesalu, kes on ühtlasi ettevõtmise promootor. Proove küll alustati, kuid koroonatõmbas kõikidele plaanidele piduri peale.

Nüüd on meil hea meel teatada, et uus algus on tehtud ja 2021 augustikuu esimesel nädalal peaks Maasi ordulossi jalamil etenduma Juhan Smuuli ainetel kokku pandud rahvapidu KENA KEIK! Ehk kuidas saarerahvas suurel maal pidus käis.

Rahvapidu seetõttu, et lavastusmeeskonna eesmärk on kaasa tuua nii korraldus- kui loomeprotsessi, aga ka etendusse endasse palju meie enda kohalikku rahvast, tantsijaid ja lauljaid ning publikulegi pakutakse võimalust kaasa lüüa. Soovitame juba hakata järgmiseks suveks plaane tegema.

KENA KEIK etendub 5.–8. augustil 2021 vähemalt viiel korral.

Piia Bergstein (lavastaja) ja Mall Noormets (liikumisjuht-koreograaf)

Annely Holmi töödest kirjutas 5. veebruari Meie Maa. Annely tegeleb LIFE looduskaitseprojekti juhtimisega Maaülikooli lepingulise töötajana, korraldades loodusliku mitmekesisuse suurendamist (seemnete leviku soodustamist pärandniitude vahel) Muhu poollooduslikel aladel. Kevadel on kavas koolitus, kuidas rajada oma koju lilleniitu. Muhu lihatöötlemisettevõtte eestvedajana kinnitas Annely Holm, et Muhu Liha Tulundusühistu püüab hakata liha ise kuumtöötlemale, et pakkuda säilitusaineteta tooteid.

Neolille kõige kiiremad ajad on naistepäev ja emadepäev

Olen ema kahele vahvale maailma suhtes uudishimulikule lapsele, Hilda Johannale ja Pärtel Jonathanile. Tupenurme Neo ja Neolille perenaine. Armastan väga lilli ja loomi-linde, mistõttu saab Neo talu külaline kohtuda hanede, partide, kalkunite, kanade, lammaste, kahe koera Bruuno ja Bossega, lisaks veel jännes Juki ja kasside Matu, Antsu ja Friidaga.

Minu päevadesse toob rõõmu, kirge, õppimist ja naudingut nii toimetamine kodutalus kui äsja aastaseks saanud lillepoes Neolill.

Olen sündinud Saaremaal Pöidel, elasin seal kuni kuuenda eluaastani. Kui kodu Levalõpme Väljal jäi peale isaema, Hilda Johanna, lahkumist tühjaks, siis otsustati perega kolida isa lapseõlvekoju Muhusse elama. Astusin esimesse klassi Muhu Põhikooli. Peale põhikooli lõpetamist läksin õppima Orissaare Gümnaasiumi piirivalveklassi. Gümnaasiumi lõpus ei olnud mul kindlat teadmist, mis elukutset valida. Esialgne plaan oli minna õppima juuksuriks, ent sügisest asusin õppima teabegraafiku õppekaval. Ehkki ma lõpetatud erialal tööle ei asunud, sain õppides palju kasulikke ja igapäevaelus rakendatavaid teadmisi.

Esimene leinapärg, tehtud plastvahu alusele.

Lillede seadmine kimbuks nõuab loovust.

3 x erakogu

Neo ja Neolille perenaine kirjutas oma ettevõtmistest ja mõtetest Muhulase palvel, kui Neolill sai aastaseks.

Marju oma poeüksel.

Lilled ja seaded lilledest on mul lasteaiast saati olnud väga südame lähedased. Sellest ajast sai tõenäoliselt alguse armastus floristika vastu. 2013. aastal asusin õppima Räpina Aianduskooli floristi erialal. Alguse olin kõhklev, kuna kool asub kaugel ja polnud kindlust, kas osutun vastuvõetaks, ent kui tuli teade, et olen soovitud ehk floristi erialale vastu võetud, läks üks suuremaid unistusi täide. Olen ülimalt õnnelik, et mu pere oli mulle sellel teekonnal suureks toeks.

Teabegraafikat ja floristi ametit ühendab mõlemat loominguline lähenemine, materjalide, värvide ja terviku kokkusoobitamine, paljuski ka klientide nägemus soovitud tööst.

Räpina õpingutes sain väärt teadmisi ja oskusi, millele toetun ja mida rakendan oma igapäevatoos ja oma koduaias. Ettevõtlusega alustamine, mis on suureks väljakutseks, sai omakorda eriliseks katsumuseks koroonaja alguse tõttu. Sellesse aastasse on mah- tunud palju uusi tutvusi, kontakte, sõbralikke kliente, huvitavaid töid, rohkemaid teadmisi ja arengut töödes.

Kõige kiiremad ajad lillepoodides on naistepäev ja emadepäev. Kui vaadata eelmise aasta märkmeid, siis naistepäeva kõige populaarsemad lilled olid tulbid ja punased roosid.

Jagan infot ja kogemusi lõike- lilled ja potililled hoolduse kohta. Tunnen rõõmu, kui saan jagada kogemusi klientidega. Näiteks praegu ostavad inimesed endale kodudesse lauale tulpe vaasi:

tulbid tuleb panna külma vette, need kasvavad vaasis edasi, tulpide varreotsad tuleb lõigata noaga sirgelt ja mida jahedam ruum, seda kauem püsib ilu vaasis.

Kimbud ja pärjad teen kõik ise. Mul on staažikamad kolleegid ja koolikaaslased, kellelt saan vajadusel alati head nõu. Mõnikord on tellimusi ühel ajahetkel sedavõrd palju, et tuleb töötada ka öötundidel. Koostööpartneriteks on kolm lillede hulgemüüjiga tegelevat firmat, kaup saabub Tallinnast selleks ette nähtud külmikautoga.

Üks kiiremaid aegu on kindlasti ka jõulud. Sügisel sai väikse pundiga koos käidud ja tehtud erinevaid seadeid ja pärji. Enne jõule toimus jõulupärja töötuba, kust võttis erinevates gruppides osa 25 inimest, kõigi osalejate pärjad tulid omanäolised ja erilised. Kui on võimalik kokku tulla, korraldan taaskord õpitoa.

Neolillist leiad valiku lõikelilli, potililli, kohalike meistrite keraamikat, käsitööna valminud sokid, õnnitluskaardid, leinakaardid, ümbrikud ja margid. Neolill teostab ka hauahooldust, täidab lillepotid, lillekastid ja aiavaasid vastavalt hooajale ning toimetab tellimused koju kätte.

Kevad toob mulle uusi väljakutseid: soetasin enda vajadustele vastava suurusega kasvuhuone, kus hakkam ette kasvatma kõõgilja- ja maitsetaimi ning suvelilli. Tegelen hobikorras edasi ka oma „linnu- perega”. Ühtlasi ootan, et osaleda floristi täiendkoolitusel.

Armsad muhulased, aitäh teile, kes olete Neolille omaks võtnud!

Marju Rannala-Soop

Nõmmküla valiti maakonna Aasta küla nominendiks 2021

Algus lk 1.

Nõmmkülla ennelõunal, mil küla-vaheteid veel innikult lahti aeti. Siis oligi, et sahaga traktor läks ees ja saarlased bussiga sellele järele.

Tutvuti külaplatsiga, mis viimastel aastatel täienenud katusealuse - pidukohaga, tasa kiikuga külakiik-pidulauaga ja lavaga, mida soovitakse veel täiendada. Külaplatsi ehitiste rajamisel on eestvedajaks ja ehitusmeistriks Kaido Evert.

Tutvuti Nõmmküla ettevõtlusega Muhu Liha, külastati Võrkaija sadamat ja uudistati läinud suvel tehtud suuremahulisi süvendus- ja korrustustöid.

Teejoomiseks koguneti kõige vanemasse Nõmmküla kultuurimajja, mis on Insu talu maadel olev endine mootorveski ja milles tegutseb alates 2018. aastast MTÜ

Reet Hobustkoppeli valmistatud kook ja saarlaste kingitud kinkekaart.

Kristjan Sisa x 2

Seltsiulu oma Muuseum-Manufaktuuriga.

Seltsielus vaadati vastavat Kadri Tali koostatud püsiekspositsiooni Nõmmküla uuemast ajaloost ja tutvuti kodulugu ja tehnoloogiapärandit tutvustava tegevusega.

Uudistati ka allakirjutanu ja Nõmmkülas tegusteva isetegija loominguga – kellaainelise Muhu meenega, millest inspireerudes tegid komisjoni liikmed ettepaneku mõelda välja ja valmistada Saare maakonna Aasta Küla ja nominentide meened Nõmmkülas. Nii ka toimus (vt 1. lk pilt).

Nõmmküla jättis saarlastele väga hea, sooja ja edeneva mulje. Reet Viira lisas hiljem, et muhulased on tagasihoidlikud ja ei taha ennast ise väga kiita, kuigi põhjust oleks küllaga.

2021 Aasta Küla konkursil osalemiseks andis Nõmmkülas Reet Hobustkoppelile initsiatiivi Muhu valla arendusnõunik Annika Auväart.

Saare maakonna Aasta küla 2021 on Nasva. Nominentideks valiti Ratla, Kaunispe, Paadla kandi külad ja Nõmmküla. Käesoleval aastal valitakse maakondlike Aasta Külade seast Eesti Aasta küla. Ettevõtmist koordineerib MTÜ Eesti Külaliikumine Kodukant.

18. veebruaril toimus Nasval pidulik külade vabaõhuautasutamine. Nõmmküla sai autasuks tordi, kinkekaardi, meene ja aukirja saadetusena järgmisel päeval, mille uudistamiseks ja maitsemiseks agaramad külalanelikud turvaliselt Muhu Liha hallatavas nn uues kultuurimajas sooja toa leidsid.

Soovin Nõmmküla palju õnne, head edenemist ja järjepidevust endiste aegade väärikselt!

Kristjan Sisa

Eda Maripuu

Juhanil oli neli autot: kaks Pobedat ja kaks Volgat. Tänapäeval pole selles midagi erilist, aga Juhani ajal oli autoomanikke üksikuid ja reeglina pärandati auto isalt pojale.

Debora Vaarandi mälestustes oli Juhan külainimeste ja sugulaste voorimees. Iseenesest mõistetavalt viis ta õdesid, kes olid usuinimesed, jumalateenistustele. Sumari Hilja meenutas, et kord, kui Juhan õed kodustes riietes Kaigule viis, oli õde Ingel kirikurahvale selgitanud, et Juhanil on kodus ikka paremaid riideid ka. Asi oli seda piinlikum, et jumalateenistuse ajaks läks ta Liivale meierei juurde, kuhu kogunes piimatoomise pärast palju inimesi. Nendele oli kirjanik lahkesti joomapoolist välja teinud. Ise ta seekord ei joonud, vaid kirjutas üles, mida kuulis, kui joogid olid rahva keelepaelad lahti päästnud.

Koolielu Iisa kirjeldab, kuidas Juhani ema oma kollases muhi siilikus auto esiistmele ronis. Tavaliselt oli see jaanipäeva ajal, kui Juhan ema surnuaiale viis. Koolielu Iisa Schmuul kirjutas Juhan Smuuli surma puhul teda ülistava nekroloogi. Iisa oli tänu Juhani saanud invasoiduki. Juhan õelnud, et võlg on tasa, kui Iisa tema õdesid sellega sõidutab.

Juhani auto Väikeses väinas

Kõige legendaarsem on lugu liiklusõnnetusest, kus Juhan autoga Väikese väina tammilt alla sõitis. Selle kohta tekkis kohe palju kuulujutte, mis nüüdseks on legendideks saanud.

Sumari Paul mäletab, et Juhan tuli Saaremaalt pulmast ja sõitis tammilt merre. Ise ronis ta autost välja, aga kingad jäid põhja. Siis läinud ta uuesti autosse, et autovõtteid kätte saada. Võttis autost ka konjakipudeli, istunud tammile ja joonud päikese tõusu vaadates konjakit, kui miilits kohale jõudis. Miilitsa küsimuse peale, miks ta tammist alla sõitis, õelnud Juhan oma kuulsa repliigi, et see pidi tema asi olema, kus ta oma autot peseb. Seejärel oli Juhan hakanud koju tulema, aga paljajalu oli see kole vaevaline. Nautses Tiri talust saanud endale pätid jalga laenata. Kui Juhan koju jõudis, oli ta külmast ja läbielatud üsna läbi olnud. Debora oli talle muidugi põhjendatud etteheiteid teinud. Juhan oli seepeale vastanud, et ei tea, mis tunne Debora endal oleks, kui teda raudtunnis tammile pealt alla veeretataks.

Kui Juhan kodus voodis olnud, siis tulnud ka miilitsad talle järele. Ühe variandi kohaselt oli neid terve toatais ja Juhan oli neile õelnud: „Jätke mind rahule, Debora käest juba sain võtta.“ Ja Stalini preemia laureaat jäetigi rahule.

Kalju Teeveti jutu kohaselt olevat Orissaare mehed, kes sel ajal tammil ääres kala püüdnud, Juhani kujukõiduks jalgratta laenanud. Kui Orissaare miilits Maas ta kodust elusana leidis, hakanud ta rõõmust nutma, sest oli kartnud, et Juhan on uppunud ja nende „itaalia öö“ jääb pidamata. Debora Vaarandi räägib nimelt Itaalia reisimälestustest, kuidas miilits oli neid

kohates alati õhanud: „Võtame õled ja viinad kaasa ja põrutame teie poole Muhusse, teeme ühe itaalia öö.“

Muhu Kaluri kunagine esimees Volbert Tamm meenutas 1977. aastal, et ta sai Juhani kolhoosi töökoja juures kokku ja õelnud, et see tammist allasõit oli „ikka sant asi või nii“. Aga Juhan vastanud seepeale: „Polnd seal santi midagi, ainult „Belamoriid“ said märjaks.“

Pallas, Rafael ehk Tui Ruudi rääkis seevastu 1978. aastal, et Juhan sai kellegi autoga Piiri poodi ammu enne, kui miilits sündmuskohale jõudis. Poes oli ta poemehelt Arvedilt kaks pudelit viina küsinud ja külma üle kaevanud.

Suuremõisa ja Igaküla juurtega Lembit Liik mäletas, et auto tõmbasid välja Seanina mehed, kes Kõrkvere vahet käisid. Auto oli vist ikka ümber läinud, sest Lembit Liik rääkis, et „lökkasid auto õigeks“, aga tee peale ei saanud. Sel ajal oli jõudnud kohale ka miilits ja küsis, mis juhtus. Juhan õelnud: „Ikka

juhtub. Ise ma sõitsin, ise tulen välja ka.“ Mehed läksid kraanat otsima. Puunoolega kraana tõstis auto tee peale ja viis slepis Orissaarde. Autol polnud suurt häda midagi, pisut mõlkis ainult.

Koguva Andrus Volli mälestustes on lugu, kuidas Väija Joosep, Jürna Joosep ja Volli ise koos Juhani viimase uue Pobedaga Nõmmkülla minema hakkasid. Viirakülas pööras Juhan kurvis läbi kiviaia ja sirelipõõsa vastu maja (ilmselt Hansu) seinale, aga Pobedal ei olnud häda midagi ja kui auto sealt kätte saadi, tahtis Juhan Orissaarde sõita. Orissaares käidi poes ja jätkati sõitu Juhani õe pere juurde Orinõmme. Kohale siiski ei jõutud, sest teine kord sõitis Juhan kivi otsa ja see sai saatuslikuks. Seepeale lükati auto tee kõrvale ja mindi Orissaarde, kust helistati Koguvast Saadu Mihkel paadiga järele. Orissaare rajooni parteijuht oli tol ajal Jüri Suurhans, kellega Juhan hästi läbi sai, ja Suurhans lasi ka Juhani auto ära parandada.

Juhani autojuhid

Pärast sõda oli auto nii haruldane asi, et Nõukogude riigil ei olnud vaja muretseda oma alamate autosõiduoskuste pärast. Autodega sõitsid need, kes olid ameti poolest autojuhid ja nende puhul muidugi oli nii väljaõpe kui ka eksam ette nähtud. Aga tee peal ei kontrollinud kihutajaid keegi.

Juhanil endal juhilube ei olnudki, aga teisi õpetada oskas ta küll.

Järg pöördel.

Sumari Paul Tüür Juhan Smuuli Volga kõrval Tooma talu väravas.

Muhu Muuseumi fotokogust

Juhan Smuul ja autod

Eda Maripuu

Algus lk 5.

Ühes oma kirjas õpetab Juhan koduseid, kuidas Muhus autoga sõita tuleb:

„...autojuhiks õppimine Muhu teede peal pole kuigi keeruline. Kui Koguvast Muhu poole minna, tuleb rooli metsaväral vasakule kee- rata, kui koju tulla – siis paremale.“ Meenutame, et Koguvasse viis tee läbi Rootsivere ja Vahtna. „Kui Vainule minna, siis tuleb sõita üle tee ja peab tagasi vaatama, et keegi väga ligidalt lähedale ei tule ja et Orissaare poolt ka tee puhas on. Kui hobi ees läheb, tuleb signaali anda, heinakoorma puhul aga pikemalt. Jalakäijatest võib mööda sõita ja jalgrattameestest ka – muidu on natuke naljakas./.../“ Linnuse Vainu oli koht, kus Juhani õed sageli palvetundides käisid.

Juhani sõiduuskused ei olnud väga head, nagu eelpool toodud näidetest nähtub, ja võimaluse korral kasutas ta autojuhti. Nendest, kes rooli taha olid valmis istuma, puudust ei olnud.

Koguva Koolielul kasvanud Jakob Metsniit oli suviti sageli Juhani autojuht. Juhani sõidutasid ka Jürna Jaano, Sumari Paul ja õepoeg Ants Teevet. Juhani kui Kirjanike Liidu esimehel ja Ülemnõukogu saadikul oli võimalus kasutada nii ametiautot kui ka autojuhti. 1968. aastal teatavki ta ühes kirjas, et Muhusse tuleks sõltub sellest, kuidas autojuhil aega on. Kui Andrus Volli ja Juhani onutütar Nuka Janne Tallinnas käisid, siis sõidutas Juhani autojuht neid sinna ja tagasi. Mõni autojuht aga

oli sedasi kihutanud, et Sumari Lai- ne tulnud auto pealt maha ja eelis- tanud jalgsi koju tulla.

Veel Juhani autodest

Juhan Smuuli esimene auto oli pruun pealt lahti käiv Pobeda, mida ta Väikeses väinas „pesemas“ käis.

Teine oli tumehall Pobeda, mille said endale Debora vennalapsed, kui Juhan endale Volga GAZ-21 ostis. GAZ-21 oli sinist värvi ja selle ta müüs Koguva Jürna Jaanole. Pärast Jaano surma sõitis sellega Jaano vend Endel ja müüs auto lõpuks ära.

Viimane auto oli kreemikas Volga GAZ-21, mida Juhan käinud koos õepoeg Antsuga sületäie sularaha eest ostmas. Sellega sai Juhan sõita umbes 3–4 aastat. Kui Juhani vii-

mane naine Ellen Noot sellega sõit- nud, siis saanud mootori viga. Pärast Juhani surma päris auto õde Liisi ja pärast Liisi surma tema õe- poeg Ants. Ants müüs selle hiljem mandrimeestele. Seda autot müüdi väidetavalt veel 2013.–2014. aastal. Muuseumis sellest autost kah- juks fotosid ei ole.

Suur osa Juhani ja tema autodega seotud mälestusi on kogunud Alviine Schmuul ja Martin Kivisoo.

Muhu Muuseum tänab Koguva inimesi: Endel Noort, Laine, Paul ja Hilja Tüüri ja Heljo Noort; Juhan Smuuli õepoega Kalju Teevetit, kirjanik Enda Naabrit ja kõiki teisi, kes on jaganud oma teadmisi ja mälestusi Muhu Muuseumiga.

Muhulased kodus ja vöörsil

(3)

Algus 2021. aasta jaanuarinumbri.

Orissaarest ja muhulastest

Kuna Orissaares asus alates taani ajast uisusadam, kuhu uisk käis Muhu Vahtna sadamast, siis oli muhulastel sinna sageli asja. Eriti neil, kes uisu peal teenisid või posti vedasid. Orissaare kõrts oli muhu meesterahvastele kindlasti üheks tõmbekeskuseks. 19. sajandil peeti kõrtsi taga laata, nii et ka naistel võis sinna asja olla. Enne sõda hakati Orissaares ka turgu pidama. Kui 1919. aasta maareformiga mõisa- maad riigistati, siis võttis Saare maavalitsus 1920. aastal vastu otsu- se Orissaare töölisalevi asutamiseks. Maa jagati 1 ha suurusteks kruntideks. Eraldi krundid olid ette nähtud arsti, apteegi, loomaarsti ja politseijaoskonna tarvis. Esimesi asukaid oli 50 perekonda, kellest 16 oli Muhust. Orissaares avasid oma kauplused Koguva Vanatoalt pärit Madis Schmuul ja Rinsi Poe Mihkel Kolk. Kuigi tööstuse raja- mine takerdus, jätkus alevi kasv. 1932. aastal valmis kaasaegne sadam Illiku laiu, 1940. aastal oli alevis 270 elanikku ja Orissaarest sai Põide valla keskus. 1930. aastate keskel rajas oma õhkkesk- küttesüsteemide töökoja Oris- saarde Päldast pärit Vassili Kolk. Tema ettevõttes „Vaiko ja Co“ töötasid mitmed muhulased, nagu Mihail Armas, Aleksander Kipper, Jaan Schmuul. Tellimusi tuli üle riigi ja ettevõtte arenes kiiresti, kuni algas sõda ja nõukogude võim selle tege- vuse lõpetas.

Eda Maripuu, Muhu Muuseum

Pilt tehtud enne II ilmasõda.

Muhu muuseumi fotokogu

Orissaare areng sai sisse suure hoo Orissaare rajooni moodusta- misega 1950. aastal. Lisaks rajooni võimuorganitele toodi Orissaarde Muhu keskkool, hakkas ilmuma rajoonileht Punalipp, mille toime- tuses alustas oma ajakirjanikutööd Vassili Auväart (1928–2012). Kommunistliku Noorsooühingu etteotsa sai muhu noormees Alder Sõrm (1928–2004). Orissaarde ehitati stalinistlikus stiilis esindus- hooned, mis on tänaseni püsinud ja moodustavad kenat, oma aega esindava kompleksi.

Orissaare rajooni aeg sai küll 1959. aastal otsa, aga tänu kesk- koolile, haiglale ja UKU Orissaare jaoskonnale, kust said meelepärast tööd ja teenistust eelkõige muhu naised, säilitas ta muhulaste jaoks

oma tähtsuse. Kultuurimajast ja telemastist rääkimata, kus samuti muhulased rakendust leidsid.

Orissaares on sõjajärgsel ajal tegutsenud mitu Muhu päritoluga fotograafi: Rafael Pallas, Oleg Naaber, Andres ja Paul Tüür.

Orissaare muhulastest elanikud kaardistasid eelmise aasta no- vembris Marika Rauk ja Mall Noormets. Mall ja Marika tuvas- tasid Orissaares 82 majapidamist, mille on rajanud muhulased või on muhu juurtega või muhulastest elanikud. Orissaare muhulasi on pärit Nõmmkülast (Abe/Lopato, Kindel, Lasn), Võlla külast (Maltis, Vaher), Viirakülalt (Noot), Kui- vastust (Kepp/Tappel), Tamselt (Kolk, Lusikas, Palomets, Tüür, Aer/Tuulik), Igakülalt (Nõu),

Tupenurmest (Lilleväli), Raugilt (Sappel), Soondast (Ader, Rauk/ Naaber/Saksakulm, Põldemaa, Väärtnõu/Traumann), Liivalt (Tä- nav), Paenaselt (Juht, Ots, Urboja), Kantsi (Abe/Oidekivi), Külase- ma (Tänav, Vapper, Mätas), Mõega- küla (Viil, Tusti), Lõetsa (Ruttu/ Prii), Pädaste (Prii, Mereäär, Kolk/ Rõõmus, Oopkaup, Veskimeister/ Traumann, Rand), Rässa (Kann, Ridala, Lasn/Korv), Põitse (Möl- der), Hellamaa (Lauge, Maas, Paist/ Paasoja, Keerd, Saar), Lepiku (Prii, Prii/Öövel), Simiste (Saar), Koguva (Metsniit, Kuum/Schmuul/Ridala), Igaküla (Liik, Veiler/Saarkoppel), Linnuse (Siim, Reinmets/Alt, Kes- küla, Kesküla/Rauk), Vanamõisa (Ling, Põlluäär/Lember), Mõisaküla (Kolk, Pallas/Läks, Kõvamees/Jäe), Rinsi (Müüri- sepp), Aljava (Ranna- la/Müüri- sepp), Pallasmaa (Kolk, Pallas), Aljava (Naaber/Salla), Rootsivere (Heapost/Noor), Leht- metsa (Vokk), Ridasi (Rihvk, Väli), Kallaste (Saarkoppel, Korv/Ige), Suuremõisa (Tuulik, Metsniit/ Noor, Männilaid, Toomsalu/Aav), Piiri (Rand), Lalli (Veskimeister/ Kärme), Nurme (Väljaots, Tavis), Nautse (Kollo/Pitk), Levalõpme (Veskimeister), Nautse (Mägi).

Juhul, kui keegi oma perekonna- nime selles loetelus ei näe, siis palume muuseumile sellest teada anda. Samuti on oodatud igasu- gused muud täiendused ja paran- dused seoses antud teemaga.

Riigikogu esimehe Henn Põlluaasa kõne Eesti lipu heiskamise tsere- moonial Tallinnas 24.2.2021

Tere, kallid eesti rahvas!

Täna on eriline päev – Eesti sünnipäev, meie kõigi rõõmupäev!

Eestlased on elanud siin Läänemere kallastel kauem, kui keegi täpselt öelda oskaks, kauem kui teised Euroopa rahvad. Me tunneme ja armastame igat jalatäit sellest maast, me oleme sellega kokku kasvanud. Me oleme andnud nime igale allikale, mäele, orule, saarele, jõele ja järvele. Me tunneme igat metsa, kivimürakat, sood ja raba. Me oleme harinud ja kujundanud seda maad ning küündnud ka Läänemerd aastatuhandeid.

See maa ja meri on hoidnud ja toinud meid. Siin on eestlaste kodu ja turvapaik. See maa, mille meie esiisad nimetasid Eestiks, on meie põua! See on meie maa!

Ometi ei ole me kogu see aeg olnud iseenda maa peremehed. Meie paleus ja unistus, iseseisev ja vaba Eesti riik sündis täna 103 aastat tagasi. Aasta hiljem heisati Pika Hermannitorni esimest korda meie sinimustvalge rahvuslipp.

Kuid vabadus ja omariiklus ei tulnud kergelt. Juba varsti tungisid Eestisse punased hordid idast ja algas Vabadussõda, üks heroilisemaid heitlusi meie ajaloos. Vabadussõjas saime hakkama millegi uskumatuga – me võitsime sõja Venemaaga.

On imekspandav, millega tuleb toime rahvas, kellel on olemas eneseusk, rahvuslikud aated ja väärikus ning kelle südames tuksleb kustumatu vabaduseleek. Seda me ei tohi iial unustada ja selle tähtsust ei ole võimalik üle hinnata.

Tänavu tähistasime 101 aasta möödumist Tartu rahulepingu sõlmimisest Eesti ja Venemaa vahel. Tartu rahuleping, mis on raiutud meie põhiseadusesse, kehtib rahvusvahelise õiguse järgi ka täna. Samuti kehtib sellega kindlaks määratud riigipiir, hoolimata sellest, et Venemaa okupeerib endiselt Petserimaad ja Narva-taguseid alasid.

Meil puudub igasugune vajadus, ammugi kohustus seadustada kuritegelik okupatsioon ning sõlmida meisse varjamatu vaenulikkusega suhtuva Venemaaga uus, loovutuslik ja äraandlik piirileping, millest tänane valitsus räägib. Argadel ja allaheitlikel puudub tulevik!

Kuhu on kadunud need aated, väärtused ja väärikus, millele tuginedes meie esiisad asutasid oma riigi ja kaitsesid seda? Needsamad aated, väärtused ja väärikus, mida hoidsime südames viiskümmend ränk-rasket okupatsiooniaastat ning millest lähtudes taastasime oma riigi ja iseseisvuse?

Tegelikult ei ole need kuskile kadunud. Need rahvuslikud aated, end läbi aastatuhandete tõestanud tõelised euroopalikud väärtused, väärikus ja kustumatu vabadusepürgimus on endiselt meie rahva südames. Need hoiakud, mis on meid toonud siia, viivad meid ka edasi ning tagavad meie rahva ja riigi kestmise läbi aegade.

Ma tean, et see on tänapäeva heitlikus ja moraalitus, meie jõuliselt pealesurutavas maailmas raske, kuid me ei tohi lasta end oma teelt eksitada.

Filosoof Hegel on öelnud, et vaid nendest, kes peavad vabadust kallimaks kui elu, saavad isandad. Meist endist sõltub, kas suudame jääda peremeesteks omaenda maal ning kaitsta enda rahvusriiki ja rahvuslikke väärtusi. Kui tahame, et Eesti riik, rahvas ja kultuur kehtaks, peame kõik andma oma parima. Igaüks meist. Riik, see oleme meie.

Palju õnne, kallid eesti rahvas! Head vabariigi aastapäeva!

* **Ostan** korteri, maja või äri-
pinna Muhu saarel. Telefon 512
3086.

Uuendatud juhendid metsa-
registris register.metsad.ee.

märtsis avatud R, L kl 10–15.
Lähemalt küsi tel. 5348 9445.

Soovid osta -
müüa kinnisvara
või vajad hüva
nõu?
Võta ühendust: **Lauri Kolk**
Tel: +372 5191 2950,
lauri@adrem.ee
www.adrem.ee
Kõige ülevaatumis info Mu-
humaa kinnisvarast! Adrem Kin-
nisvara tegutseb Saare maakonna
kinnisvaraga juba aastast 2002!

Kala kõlab alati hästi

Meri on eestlastele alati südamelähedane olnud, kuid meie toidulaua katab tihti ikkagi liha. Miks mitte kala?

Kala on maitsev – erinevaid kalu ja nende valmistamisviise on sadu, lihtsalt leia endale meelepärane. Kala valmistamine on lihtne ja kiire. Mõne retsepti puhul piisab vaid üürikesest ajast ahjus, grillil või pannil. Kala võib olla ka soodne. Vali endale üks huvitav retsept meie kodulehelt www.kalatoidud.ee ja proovi järele.

MUHU VARAHALDUSE OÜ

LEIAME SOBIVA LAHENDUSE KÕIGILE
KINNISVARAGA SEOTUD KÜSIMUSTELE

Tellides meilt roomikekskavaatori koos
kalluriga on roomiku transport objektile tasuta.
Laiema valiku ja rohkem infot pakutavate
teenuste ja tehnika osas leiad meie
kodulehelt.

koduleht: www.muhuvarahaldus.ee
e-mail: info@muhuvarahaldus.ee

EHITUSMASINAD

- Roomikekskavaator CASE 42.-/h
- Koppladur JCB 3CX 32.-/h
- Minilaadur Avant 528 30.-/h
- Teehöövli 40.-/h
- Pinnasefrees 70.-/h
- Tõstukiga traktor Valtra 38.-/h

VEOKID

- Kallur Volvo FMX kv 20t. 1,25/km
- Kallur Iveco 8x4 kv 20t. 1,25/km
- Väike kallur Volvo FM 1,10/km
- Metsaveok Volvo FH 1,35/km
- Paakauto Scania 1,10/km
- Furgon Mercedes Bens 1,10/km
- Treiler kv 20t. 1,25/km

MATERJALID

- Killustik fr 0/32 7,20/t
- Killustik fr 5/15 16,60/t
- Killustik fr 32/64 7,80/t
- Liiv 13,80/t
- Muld haljastuseks 16,80/t

Hind sisaldab käibemaksu

Tehnoülevaatus

Teostame ka TRAKTORITE
ülevaatus!

Tulekustuti taatlemine ja
müük

Autode sisepesu

Autoremont

Kere, veermiku ja mootori
remont

Varuosade tellimine

Sildade reguleerimine

Rehvitööd

Kerevenituspink

Diagnostika

Klaaside vahetus

**Muruniidukite ja trimme-
rite hoiustamine ning
hooldus**

52 737 75 – alan@collester.ee

Ehitusteenused

Üldehitustööd, kanalisat-
siooni- ja torutööd, elektritööd

Teehöövli teenus

Ekskavaator-laaduri teenus

JCB 4CX + erinevad kaeve-
kopad + hüdrovaras

Transport (kraana + kallur)

Minitraktori teenus

Avant 520 + erinevad agre-
gaadid

**Sõelutud mulla, killustiku,
liiva, paekivi ja raudkivi müük**

Haagiste rent

50 675 02 –

paavo@collester.ee

Asume Soonda külas
vanas laudakompleksis.

Külmapesa

9. veebruaril nägime taevast külmapesa, nagu seda nimetasid vanad muhulased (tänapäeval Kännu Jüri, kes mäletas!). Wikipedia nimetab seda optilist atmosfäärinähtust parheeliaks (e kõrval- või ebapäikesed, päikesesapp). Eesti (nõuk.) entsüklopeediast (nt 1994. a 7. köitest) nimetatud märksõnad puudusid, 1988. a 3. köites võib leida vastava kirjelduse märksõna *halo* alt. Halo puhul on tihti näha vikerkaarvärve, kuid kui vikerkaar tekib Päikese vastas veepiiskadel, siis halo paistab Päikese läheduses justkui tiibadena päikesekiirte peegeldumisel jääkristallidelt. 9. veebruaril nägime taevast tervelt kolmekordset halo. Mis ta muud on kui külmapesa?! Pakume emakeele asjatundjatele välja!

Anu Pallas

Veebinõustamine vaimse tervise alal

Mitmete vaimse tervise murede (nt ärevus ja depressioon) kohta on olemas erinevaid videoid, heliklippe ning kirjalikke juhiseid, kuidas olla hetkes ja saada oma hirmudega hakkama. Neid leiab näiteks Peaasi.ee kodulehelt. Tihtilugu aitab just rääkimine. Eesti Psühhiaatri Seltsi Noorpsühhiaatri sektsiooni ja MTÜ Peaasjad koostööprojekti kaudu saavad soovijad tasuta vaimse tervise alast veebinõustamist. Võimalik on broneerida endale aeg lehel registratuur.peaasi.ee/kriisi. Kui näed sõpra-tuttavat, kellel on raske hetk, siis kuula teda ning maini, et enesetunnet saab parandada une, toidu, liikumise ning suhtlemisega ja kui on vaja natuke rohkem tuge, siis nõustajaga arutamine on samuti väga kasulik.

Kirikuteated

EELK Muhu Katariina kogudus

Jumalateenistus armulauaga kirikus **kl 14**, kui koduleheküljel ei ole teatatud teisiti.

Pühapäev, **14. märts**. Paastuaja 4. pühapäev. Eluleib

Pühapäev, **28. märts**. Palmipuudepüha. Aukuninga alandustee Reede, **2. aprill**. Suur Reede. Jumala Tall

Esmaspäev, **5. aprill**. 2. ülestõusmispüha. Kohtumine Ülestõusnuga

Jälgi teateid teenistuste toimumise kohta koduleheküljel muhu.eelk.ee

Koguduse õpetaja **Hannes Nelis**
Tel. 529 1881, e-post: hannes.nelis@eelk.ee

EAÕK

Rinsi Neitsi Maria Kaasani Pühakuju kogudus

6. märtsil kl 10 jumalik liturgia.

Hellamaa ülemapostlite Peetruse ja Pauluse kogudus

13. märtsil kl 10 jumalik liturgia.

Täpsemalt saad teavet koguduse liikmetelt.

Teenib preester **Toivo Treima**, tel 5635 0051; toivo@eoc.ee

Saaremaa Jehoova tunnistajate kogudus

P, **21.3 kl 12.00** piibliteemaline erikõne teemal "Päril, mis võib muuta su elu".

L, **27.3 kl 18.30** olete oodatud mälestama Jeesus Kristuse surma.

Koosolekud toimuvad videokonverentsina. Info tel 5349 8989, jw.org

Vahitorni numbrid nähtavad jw.org/et/raamatukogu/ajakirjad/

Jürikuu juubilarid ja sünnipäevalapsed

Arvet Kõrv	97 (28.4)		
Helmi Zalekešina	94 (20.4)		
Helja Sooäär	92 (18.4)		
Leida Kesküla	92 (25.4)		
Manivald Piipuu	89 (16.4)		
Ellen Talimets	88 (27.4)		
Aino Puu	87 (22.4)		
Oodet Liblik	86 (26.4)		
Lilja Keinast	85 (18.4)		
Eldur Väärtnõu	83 (7.4)		
Rein Ling	83 (9.4)	Kaljo Randmets	75 (1.4)
Liisa Liblik	81 (4.4)	Jüri Lepik	75 (20.4)
Eve-Marika Ausing	81 (25.4)	Igor Pallas	70 (19.4)
Kulla Vaga	81 (28.4)	Heli Maisalu	65 (2.4)
Jüri Ling	80 (14.4)	Esta Viiron	60 (8.4)
Alar-Hiit Saat	80 (26.4)	Imre Laheäär	60 (26.4)

Palju õnne!

Märkus: kes ei soovi oma sünnipäeva avaldada, palume sellest märku anda vähemalt kaks kuud enne, kuna Muhulane avaldab igas numbris mitte algava, vaid järgmise kuu sünnipäevalapsed.

Maakonna sündmused leiad nüüd aadressilt www.saare.events

Mis meid motiveerib või muserdab?

Elame jätkuvalt piiride sees, tavapärane elu-olu tundub olevat mägede taga ning teadmatus on taas tõstnud pead. Kaua veel? Ootus ja lootus maailma muutumise osas hakkab lõppema. Täna pole küsimus enam selles, kas maskiga või maskita, vaid iseenda Minas. Et suudaksid iga päev anda endast parima, on oluline iseenda eest hoolt kanda. Keskendumine positiivsusele aitab tõsta oma energiat ja toetab toimetulekut. Kui oled positiivne, siis su organism toodab dopamiini, mis mitte ainult ei muuda sind õnnelikumaks, vaid lülitab sisse aju õppekeskused, võimaldades sul maailmaga erineval viisil kohaneda.

Algamas on taas toetusprogramm "**Jah, ma suudan 2021**". Toetusprogrammi abil aitan sul jõuda lähemale iseendale, mis omakorda loob selgust. Liitu TASUTA 14-päevase toetusprogrammiga: chanet.ee/toetusprogramm/
Chanet Siret Simonen, koolitaja; Lähemalt: chanet.ee/jahmasuudan

Loomatoetuste taotlemine

2021. a saab taotleda piimalehma kasvatamise otsetoetust (PTK), piimalehma kasvatamise otsetoetust Saaremaal, Hiiumaal, Muhus, Kihnus ja Ruhnus (PTK2) ning ute ja kitse kasvatamise otsetoetust (UTK). **Teenindusbüroos taotluse esitamiseks tuleb aeg kindlasti eelnevalt broneerida** PRIA kodulehel web.pria.ee/broneering/ või telefoni teel, vt www.pria.ee/teenindusbuurood. Bürood on avatud E-K kell 9–16, N ja R suletud.

Piimalehma kasvatamise ning ute ja kitse kasvatamise otsetoetuste taotlusi saab esitada **22. märtsini** ja hilinenult kuni 16. aprillini, kuid sel juhul vähendatakse toetust 1% iga hilinenud tööpäeva kohta.

Loomatoetuste taotleja peab terves oma majapidamises täitma nõuetele vastavuse nõudeid (vt www.pria.ee/infokeskus/nouetele-vastavus).

Iga toetuse täpsed tingimused on kirjas vastava toetuse meetme määruses. PRIA veebilehel on toetuste kohta kokkuvõtlikud tutvustused ning viited lisamaterjalidele.

Vajadusel saab abi PRIA pindala- ja loomatoetuste infotelefonil 737 7679.

Lapsevanemad, kes soovivad alates septembrist oma lapsele Muhu Lasteaia lasteaia kohta, palun esitage direktorile kohasaamise avaldus hiljemalt **15. aprilliks 2021**. Avalduse vorm lasteaia kodulehel muhulasteaed.ee

Muhu valla seltsitegevuse toetuse taotluste esitamise tähtaeg on **15. märts**.

Aprilli Muhulase materjalid on teretulnud **3. aprilli** õhtuni.

Toimetab Anu Pallas,
tel: 5228 929, e-post: muhulane@muhu.ee
Muhulane ilmub kord kuus.
Internetis www.muhu.ee/muhulase-arhiiv
Trükkitud Saaremaa Trükikoda 420 eks.
Hind **50** euro senti

IN MEMORIAM

Meie hulgast lahkus

4. veebruaril 88-aastane **Helmut Noot**.

Tunneme kaasa omastele!

